

تهدیدها و

فرصت‌های جهانی شدن

برای نظام آموزشی کشور

کلیدواژه‌ها: جهانی شدن، فرصت‌ها، چالش‌ها و تهدیدهای جهانی شدن

سر آغاز

در جهان امروز، سرعت و گستردگی تغییر و تحولات به‌وجود آمده در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، فرصت‌ها و تهدیدهای بسیاری را به‌وجود آورده است که گریزی از آن‌ها نیست و آن‌ها می‌توانند به‌نوعی تأثیرات مثبت یا منفی خود را در ابعاد گوناگون زندگی بشر به‌جا بگذارند. اما نکته قابل تأمل آن است که آیا ما باید همیشه فرصت را فرصت و تهدید را تهدید تلقی کنیم؟ آیا نوع دیدگاه ما به آنچه اتفاق می‌افتد یا خواهد افتاد و نوع عکس‌العمل ما به اتفاقات، نمی‌تواند بر آن‌ها هیچ تأثیری داشته باشد؟ از این دیدگاه، به‌نظر می‌رسد نه فرصت به ذات خود فرصت است و نه تهدید این‌گونه است. بلکه نوع نگاه و شناخت ما به آنچه اتفاق می‌افتد، آگاهی‌مان نسبت به توانمندی‌ها و ضعف‌هایمان،

چگونگی واکنش‌دادن به رویدادها و نوع مدیریت ما در برخورد با تهدیدها و فرصت‌ها، می‌تواند تعریف‌کننده ماهیت و آثار مثبت یا منفی آن باشد. چرا که با عکس‌العمل مناسب و مدیریت به‌موقع، منطقی، علمی و درست، می‌توان تهدید را به فرصت تبدیل کرد. پس اگر از فرصت‌ها خوب استفاده نکنیم، ما را به چالش خواهند کشید و به تهدید تبدیل خواهند شد و اگر تهدیدها را به چالش بکشیم، به فرصت تبدیل می‌شوند. آموزش و پرورش نیز از این اندیشه و نگرش مستثنا نیست و مملو از فرصت‌ها، چالش‌ها و تهدیدهاست. می‌توان با این دیدگاه از فرصت‌ها خوب استفاده کرد و فرصت‌های زیادی برای رشد و پیشرفت به‌وجود آورد. جهانی شدن به‌عنوان فرایندی گریزناپذیر در قرن بیست و یکم، در ابعاد سه‌گانه خود (اقتصادی، سیاسی و فرهنگی) آموزش و پرورش را دستخوش تغییر و تحول می‌کند. از این‌رو، شناسایی ویژگی‌ها و آثار این فرایند بر آموزش و پرورش، از وظایف اصلی هر نظام تعلیم و تربیت و از جمله نظام آموزش و پرورش ایران است. در این میان، می‌توان

به پیامدهای اقتصادی جهانی شدن برای نظام آموزش و پرورش، از جمله توجه بیشتر بر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و استفاده بیشتر از فناوری اطلاعات و پیامدهای بعد سیاسی جهانی شدن، از جمله کم‌رنگ شدن نظارت و تسلط دولت و حکومت بر نظام تعلیم و تربیت، و پیامدهای فرهنگی جهانی شدن از جمله ترویج فرهنگ غرب، کم‌رنگ شدن ویژگی‌های بومی و به‌مخاطره افتادن هویت ملی و ارزش‌های دینی در برنامه‌های درسی مدارس اشاره کرد. از طرف دیگر، می‌توان به برقراری ارتباطات فرهنگی بیشتر و شناخت سایر فرهنگ‌ها به‌عنوان فرصت‌های پیش روی تعلیم و تربیت اشاره کرد.

مفهوم‌شناسی جهانی شدن

جهانی شدن به‌معنای آزادی مطلق کسب و کار، برداشته شدن تمامی موانع برای جریان یافتن سهل و آسان سرمایه و نفوذ آن در تمامی عرصه‌ها و حرکت روان اطلاعات، امور مالی، خدمات و بالاخره تداخل فرهنگ‌ها، آن هم به‌سوی یکسان‌شدگی و یکدستی، است. تمامی این امور در مقیاسی جهانی رخ می‌دهد.

جهانی شدن باعث
نفوذ مظاهر سایر
فرهنگ‌ها در
جامعه می‌شود

احتمالی پیش رو می‌کاهند و ورود به کوران جهانی شدن را تا حد امکان نرم و روان می‌سازند. این سازگاری‌ها باید در سه سطح فراملی، ملی و فردی لحاظ شود. در سطح فراملی باید به توسعه یک نوع کنترل جهانی به‌منظور حل مسائل و مشکلات جهانی رو کرد. در سطح ملی دولت‌های محلی باید جایگاه و برنامه ویژه‌ای داشته باشند و در نهایت در سطح فردی باید توجه داشت که مشکلات موجود همبستگی بالایی با آموزش و پرورش دارند. به‌بیان دیگر، آسیب‌های فردی جهانی شدن ناشی از نداشتن منابع آموزشی کافی و نیز نداشتن آگاهی و دانش لازم برای بالا بردن امنیت فردی است (سرکارآرانی، ۱۳۸۹: ۱۴). البته تغییر و اصلاح آموزش و پرورش منطبق با منطق جهانی شدن، نیازمند اقداماتی است که خود دال بر تأثیرپذیری آموزش و پرورش از جهانی شدن است، از جمله: اصلاح هدف‌های کلی و هدف‌های عینی در برنامه درسی، بسط محتوای آموزش جهانی به آن اندازه که در برنامه درسی منعکس شود، تقاضا برای برنامه درسی آموزش جهانی

آن دگرگونی‌های عصر صنعتی و فراصنعتی در شمار منابع اصلی تقویت‌کننده فرایند جهانی شدن هستند (ایران‌زاده، ۱۳۸۰: ۱۶). شکی نیست که وجه اصلی جهانی شدن و آنچه مایه موافقت و مخالفت‌هاست، وجه اقتصادی آن است. از این رو، به جاست که ابتدا با سرچشمه‌های اقتصادی آن آشنا شویم. جهانی شدن در واقع بخشی از فرایند تاریخی تکامل اجتماعی است و به زعم عده‌ای، از ماهیت ذات رشد سرمایه، تلاش برای بقا و کسب بازارهای جدید و سودآور و نیاز به صدور سرمایه از بازارهای اشباع شده به بازارهای بکر و بالقوه ناشی می‌شود. این انتقال سرمایه تبعات مثبت و منفی بسیاری برای کشورهای عقب مانده و در حال توسعه دارد. به‌طور کلی، می‌توان گفت، مبنای اقتصادی جهانی شدن نئولیبرالیسم اقتصادی است. به‌طور کلی، با توجه به ابعاد جهانی شدن و تغییرات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ناشی از آن، کشورهای جهان برای سازگاری با تغییرات حاصل از روند جهانی شدن، باید دست به ابتکار عمل بزنند. آن‌ها با پیش‌بینی‌ها و تخمین‌های خود، از آسیب‌های

جهانی شدن فرایند کوتاه‌کردن فاصله‌ها، تغییر در تجربه‌های زمانی و ارائه امور با ماهیت جهانی است. به‌عبارت دیگر، هر گونه رویداد فنی، روان‌شناختی، اجتماعی، اقتصادی یا سیاسی که گستردگی منافع و رویه‌ها را ورای قلمروهای جا افتاده تقویت کند، هم منشأ و هم مبین فرایندهای جهانی شدن است. با این ملاحظات، می‌توان جهانی شدن را از واژه‌هایی چون یکپارچگی جهانی، عمومیت، غربی‌سازی و محلی کردن متمایز دانست. جهانی شدن، مرزها و هویت‌ها را کمرنگ‌تر می‌کند، به مردم، کالاها، اطلاعات، عادت‌ها، هنجارها و نهادها توجه می‌کند و به مرزها اجازه جابه‌جایی می‌دهد. از آنجا که نمی‌توان مرزهای نفوذناپذیری در مقابل اشاعه اندیشه‌ها و کالاها ایجاد کرد، بنابراین، جهانی شدن در بلندمدت به هر حال تحقق خواهد یافت. پویایی‌های مرزگشای جهانی شدن دقیقاً به این دلیل بارزتر می‌شود که طی دهه‌های گذشته، گسترش فراوان امکانات، منافع و بازارها زمینه بالقوه رواج عالم‌گیر آن‌ها را فراهم ساخته است. انقلاب کشاورزی و بعد از

برای گروه‌های درون مدرسه‌ای و گروه‌های اجتماع بیرونی، حرکت به‌سوی یادگیری مادام‌العمر برای همه، حرکت به‌سوی آموزش از راه دور و یادگیری پراکنده، و حرکت به‌سوی نهادینه کردن استفاده از شبکه‌های ارتباطی در آموزش و پرورش.

فرصت‌ها و تهدیدها

جهانی‌شدن در ابعاد سه‌گانه خود آموزش و پرورش را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در بعد اقتصادی، باعث خصوصی‌سازی مدارس، قطع هزینه‌های عمومی در جهت تجهیز مدارس و باعث خودگردانی اقتصادی مدارس و در نهایت آموزش و پرورش می‌شود. در این راستا تربیت افرادی که فقط به دنبال سود فردی خود باشند محوریت می‌یابد و نیز آموزش‌های فنی و حرفه‌ای اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. در بعد سیاسی، با کم‌رنگ شدن نقش حکومت‌های ملی - محلی و ایجاد حکومت جهانی واحد، تناسب بین اهداف و محتوا و روش‌های تربیتی با نیازهای جامعه محلی - ملی کاهش می‌یابد و آموزش‌ها شکل غیر بومی و جهانی پیدا می‌کند و باعث جهت‌گیری نظام تعلیم و تربیت به سمت تربیت شهروند جهانی می‌شود.

البته با توجه به رشد عملکردهای فرا ملی در نتیجه جهانی‌شدن، شناخت سایر فرهنگ‌ها و زبان‌ها ضرورت می‌یابد. بعد دیگر جهانی‌شدن، یعنی بعد فرهنگی، مهم‌ترین و مؤثرترین بعد از نظر تأثیرگذاری بر نظام آموزش و پرورش است. جهانی‌شدن باعث نفوذ مظاهر سایر فرهنگ‌ها در جامعه می‌شود. همچنین، رشد پدیده مهاجرت باعث ایجاد کلاس‌های چند فرهنگی و اهمیت یافتن یادگیری برای با هم زیستن و قائل شدن احترام برای دیگران

* منابع

۱. ایران‌زاده، سلیمان (۱۳۸۰). **جهانی‌شدن و تحولات استراتژیک در مدیریت و سازمان**. مرکز آموزش مدیریت دولتی، تهران.
۲. کریمی‌پور، محمدرضا (۱۳۸۱). **آموزش متناسب با عصر اطلاعات**. تکنولوژی آموزشی، فروردین.
۳. باقری، خسرو (۱۳۷۹). **تربیت دینی در برابر چالش قرن بیست و یکم**. مجموعه مقالات تربیت اسلامی، ج ۳. مرکز تربیت اسلامی، قم.
۴. سرکارآرانی، محمدرضا (۱۳۸۹). **فرهنگ آموزش و یادگیری پژوهشی مردم‌نگارانه با رویکرد تربیتی**. انتشارات مدرسه، تهران.

ناشی از این فرایند، بتوانیم به شیوه‌های درست حفظ فرهنگ و ارزش‌های اسلامی دست یابیم. بنابراین، در اینجا باید به دو سؤال زیر پاسخ دهیم:

۱. فرصت‌های ناشی از پدیده جهانی‌شدن برای نظام تعلیم و تربیت جمهوری اسلامی ایران کدام‌اند؟
۲. تهدیدهای پدیده جهانی‌شدن برای نظام تعلیم و تربیت جمهوری اسلامی ایران کدام‌اند؟

و آموختن حس مسئولیت و همکاری با دیگران می‌شود. آموزش و پرورش در کشور ما، به‌عنوان جامعه‌ای اسلامی، برای مواجهه با این فرایند اجتماعی، سیاسی و فرهنگی، وظایف مهمی به عهده دارد تا بتواند فرهنگ قومی و مذهبی خود را حفظ کند. از آنجا که آموزش و پرورش بیشتر جنبه فرهنگی - اجتماعی دارد، علاوه بر بررسی ابعاد سیاسی و اقتصادی، بیشتر بر ابعاد فرهنگی جهانی‌شدن تأکید می‌شود تا با روشن شدن فرصت‌ها و چالش‌های

نکته‌ها

پژوهش و ارزشیابی

ترجمه زهرا آرامون

۱۰ اصل سنجش برای یادگیری

به منظور هدایت کلاس درس

سنجش برای یادگیری باید:

۱. بخشی مؤثر از طراحی اثربخش یاددهی - یادگیری باشد.
۲. بر نحوه یادگیری دانش‌آموزان متمرکز باشد.
۳. محور سازمان‌دهی فعالیت‌های کلاسی باشد.
۴. کلید مهارت حرفه‌ای معلمان تلقی شود.
۵. حساس و سازنده باشد؛ زیرا هر سنجشی اثر عاطفی و تأثیری هیجانی دارد.
۶. به انگیزش یادگیرنده اهمیت دهد.
۷. درک دانش‌آموزان از هدف‌های یادگیری و ملاک‌های سنجش را بهبود ببخشد.
۸. برای دریافت راهنمایی‌های سازنده و آگاهی از راه‌های بهبود یادگیری، به یادگیرندگان کمک کند.
۹. ظرفیت یادگیرنده را برای خودسنجشی افزایش دهد.
۱۰. طیف کاملی از موفقیت‌های تحصیلی تمام یادگیرندگان را بشناساند.

* منبع

<http://www.magicalmaths.org/10-principles-of-assessment-for-learning>